

Reflectie op Vernieuwing

20 JAAR SURF ONDERWIJS EN ICT

Tom Dousma, Bas Cordewener, vier ervaren
onderwijsvernieuwers en een expert onderwijsconsument

SURF

Reflectie op vernieuwing, waarom?

- Onderwijsvernieuwing na twintig jaar nog steeds relevant
- Leren van terugblik op verwachtingen en resultaten
- Hoop en verwachtingen van toen toetsen aan het heden
- Wat is er terechtgekomen van trends en hypes, van projectplannen en innovatie ambities?
- Kunnen we daaruit conclusies trekken en lessen leren?
 - Voorstellingsvermogen hoe verbetering/vernieuwing eruit ziet
 - Maakbaarheid van de toekomst
 - Verwachtingsmanagement bij vernieuwing

Twintig jaar inzet op vernieuwing

SURF Educatie<F> start in 1999

- Forum-functie: kennisdeling en samenwerking bij onderwijsvernieuwing
 - Special Interest Groups, Netwerktafels
 - Onderwijsdagen, Workshops
 - Studiereizen
 - EduSite, publicaties
- Fonds-functie: SURF coördineert vernieuwing en verdeelt subsidiegelden
 - 69 Onderwijsvernieuwingsprojecten (1999-2009)
 - 16 miljoen euro subsidie van OCW
 - 16 miljoen euro matching vanuit aan projecten deelnemende instellingen
 - 3 tot 5 deelnemende instellingen per project
 - Looptijd ca 2 jaar

Majeure inspanning die het waard is om op terug te kijken!

Terugkijken op vernieuwing – drie invalshoeken

Terugkijken – dus geen wetenschappelijke evaluatie of ROI analyse!

Drie invalshoeken:

1. **Wat denken ‘derden’ ervan?** (essays, blogs, videopresentaties)
2. **OVP projecten en OWDs 1999-2009** (thema's, resultaten, samenwerking)
3. **Ervaringen van vernieuwers over toen** (ambities, succes, tegenvallers)

Gerard Baars (Erasmus Universiteit)

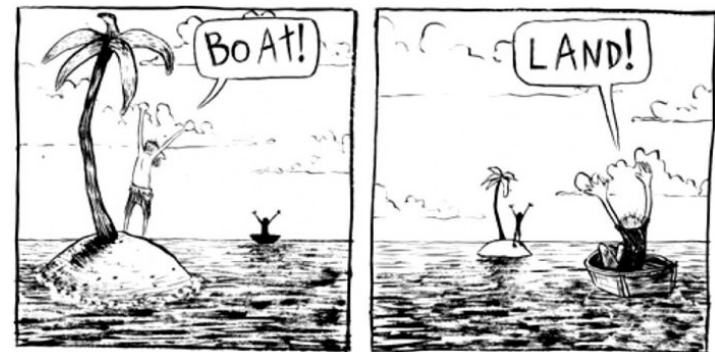
Peter Bloemendaal (LUMC)

Pierre Gorissen (HAN)

Marja Verstelle (Universiteit Leiden)

Plus: Commentaar van een consument van nu

Stan van de Sanden (oud-LSVB)

Derden over leren van terugkijken op innovatie

John O'Brien

President, CEO van Educause

Essay 'Back to the Future of Edtech'
in Educause Review

FIGURE 3. AT SCHOOL

Illustration by Jean-Marc Côté, 1899

(<http://er.educause.edu/~media/files/articles/2017/3/erm1723.pdf>)

- Plaatst visies en verwachtingen in langere termijn (heden in traject plaatsen)
- Leren van wat we wel, respectievelijk niet hebben bereikt (Failure is an option)
- Sceptische beschouwingen serieus nemen, voorkom hypes in de toekomst
- Optimisme over het aanpassingsvermogen van docent en organisatie

Derden over leren van terugkijken op innovatie (2a)

Wilfred Rubens

Adviseur en blogger

verwijst naar:

Rethinking teaching and learning in the digital age

Rapport van
Contact North in Canada

Bespreekt maatschappelijke en
technologische ontwikkelingen die
druk zetten en kansen bieden

Here are the ten key developments:

1. Student Expectations and Requirements are Changing.
2. Flexibility is Shaping New Ways of Delivering Programs and Courses.
3. Competency-based and Outcome-based Learning are Growing Quickly
– expanding into fields which long resisted this move, especially for universities (colleges are already engaged in competency-based education (CBE) for a considerable time).
4. Technology is Enabling New Approaches to teaching, learning, assessment and administration.
5. MOOCs are Offering Expanded Routes to the Delivery and Recognition of Learning, including for K-12 and college based students.
6. Assessment for Learning and Assessment of Learning are Changing
– using video, simulation, virtual reality, as well as new forms of paper-based assessment.
7. Governments are Rethinking Quality and Accountability.
8. Equity Remains a Challenge, Despite Massification.
9. e-Portfolios Are Emerging as Critical Resources for Students.
10. The Roles of Faculty are Changing.

Bron: www.contactnorth.ca

Derden over leren van terugkijken op innovatie (2b)

Rethinking teaching and learning in the digital age

Rapport van
Contact North in Canada

Teaching and Learning: het gaat erom dat docenten en de organisatie de kansen pakken maar het tempo ligt laag.

Bron: www.contactnorth.ca

Derden over leren van terugkijken op innovatie (3)

Sake Jager

projectleider en innovator RUG

- Veel innovatieve toepassingen hebben nog steeds potentie maar: worden beperkt gebruikt, niet volledig benut en worden traag ingevoerd
- Usual suspects melden zich voor vernieuwing, anderen vaak niet
- Oude thema's (digitaal toetsen, ELO en VR/AI/3D) bieden volop kans op inpassing binnen de beroepspraktijk
- Grote vraag blijft: hoe krijgen we brede implementatie van vernieuwing voor elkaar en hoe raken meer mensen betrokken bij de voorgaande vernieuwing?

Conclusies op basis van derden:

- Reflecteer vanuit het besef dat wat je ziet altijd een moment opname is in een langer lopende ontwikkeling.
- Innovatie/ vernieuwing is onafwendbaar en een voortschrijdend proces. Het is altijd gaande, vraagt veel inspanning, en kent geen eindresultaat.
- De docent en de instelling zijn vooralsnog de sleutel om meer mensen bij de vernieuwing te betrekken.

Het beeld van de OVPs 1999-2008

Opbrengsten Projecten Tenders tussen 1999 en 2006, looptijd projecten tot en met 2009

- Inhoud projecten, in volgorde van meest voorkomende thematiek

1. Samenwerkend leren en communities	13 projecten
2. Digitaal portfolio en competenties	10 projecten
3. Interactief Lesmateriaal en Toetsen	17 projecten
4. Games – leren en simulaties	8 projecten
5. Draadloos en mobiel leren	7 projecten
(waarvan 4 in 2006, het laatste tender jaar gestart)	
6. Video	7 projecten
7. Leer- en werkomgeving	7 projecten

Bron: 'Onderwijsvernieuwingsprojecten, 10 jaar innovatie in de praktijk, Surf foundation, april 2010.
Ook te vinden op www.surf.nl/kennisbank/2010

Het beeld van de Onderwijsdagen 1999-2009

Onderwijsdagen zijn jaarlijks hoogtepunt van de Forum-functie, verbinden de SIGs, de Netwerktafels, SURF academy, Internationale reizen, professionalisering, en de e-learning thema-site. Ook sterke link naar innovatie projecten.

Thema's in die jaren: DLWO, Docentprofessionalisering, E-Learning, Gebruik nieuwe media, Gaming, Implementatie, Learning Analytics, MOOCs, Standaarden, Toetsen, Trends, Video. Weblectures. Deze onderwerpen zijn ook nu nog steeds actueel, zie OWD 2018

Doelgroepen divers maar meestal innovators, early adapters (docent matig vertegenwoordigd)

Groei en verbreding: samenwerking met Kennisnet, MBO, SURFnet

Vernieuwers over toen

(In alfabetische volgorde)

Gerard Baars (Erasmus Universiteit)

Peter Bloemendaal (LUMC)

Pierre Gorissen (HAN)

Marja Verstelle (Universiteit Leiden)

Ervaringen van vernieuwers – Gerard Baars (1/3)

Vanuit welke context stond je in de onderwijsvernieuwing arena?

- Vanaf ca. 2000: Implementatie LMS-systemen.
- Thema blended onderwijs / digitale didactiek op de kaart.
- De vraag: hoe kun je de didactiek en organisatie van leren in het LMS/ online leren (icm ftf onderwijs) vormgeven?

Aan welke onderwijsvernieuwingsambitie heb je binnen het SURF programma gewerkt?

- Gezamenlijk expertise over digitale / online / blended didactiek ontwikkelen.

Waarom ging je de uitdaging aan om innovatie binnen je instelling te realiseren door samenwerking in het SURF programma?

- Iedereen had dezelfde uitdaging.
- Gezamenlijk heb je meer expertise dan alleen.

Ervaringen van vernieuwers – Gerard Baars (2/3)

Wat is het resultaat op korte en langere termijn, wat is goed gegaan, wat niet en waardoor?

Op korte termijn:

- Veel gebruikte website met praktische kennis over digitale / online didactiek:
www.digitaledidactiek.nl
- Achterliggende doel: online / blended leren (destijds in het LMS) verder vormgeven
- Uit onderzoek:
 - Veel docenten gebruiken LMS alleen als content- en mededelingen-systeem.
 - Ca. 20% gebruikt het LMS ook voor andere onderwijsfuncties

Op lange termijn:

- Online / blended leren is nog steeds een zeer actueel onderwerp
- Belangrijkste om echt impact & grootschalige implementatie te creëren is visie/ (academisch) eigenaarschap / beleid binnen de instellingen!

Ervaringen van vernieuwers – Gerard Baars (3/3)

Wat kun je zeggen over voorspellingen, verwachtingen en uiteindelijk resultaat?

- Thema online / blended leren is nog steeds zeer actueel
(in het kader van succesvol studeren, onderwijs-op-maat/ gepersonaliseerd onderwijs, etc)
- Nog veel kennisontwikkeling nodig om tot nieuwe online en blended vormen van onderwijs te komen
- Visie(s) nodig:
 - Online onderwijs in de toekomst voor kennisverwerving/ overdracht en on-campus onderwijs voor hoogwaardige activiteiten (samen evidence-based oplossingen bedenken voor actuele vraagstukken, samen onderzoek doen, etc)?
 - Online onderwijs als stand alone activiteit

Wat is de belangrijkste les/ervaring die je wilt delen met vernieuwers van nu?

- Betrek belangrijkste stakeholders vanaf de start!
- Zorg voor eigenaarschap bij onderwijs(kundig) academisch leiders!

Ervaringen van vernieuwers – Peter Bloemendaal (1/2)

Vanuit welke context stond je in de onderwijsvernieuwing arena?

- 2001 Interfacultaire **C**ommunicatie **T**raining (**ICT**)
- 2003 **K**linisch **R**edeneren in **U**niversitair **L**ijnonderwijs (**KRUL**)
- 2005 **S**tudy **C**oach **A**nd **L**earning **E**nvironment (**SCALE**)
- 2007 **P**rofessionele **A**ccreditatie en **S**chaalvergroting van **T**oepassing van **E**lektronische **L**eerobjecten (**PASTEL**)

Aan welke onderwijsvernieuwingsambitie heb je binnen het SURF programma gewerkt?

- ICT – Samenwerking in overdracht tussen geneeskunde studenten
- KRUL – Computer ondersteuning hogere cognitieve leer niveau (klinisch redeneren)
- SCALE – Uitwisseling van content tussen WO en HO instellingen via <https://MedischOnderwijs.nl>
- PASTEL – Accreditatie e-Learning

Waarom ging je de uitdaging aan om innovatie binnen je instelling te realiseren door samenwerking in het SURF programma?

- ICT – Samenwerking tussen verschillende academische ziekenhuizen
- KRUL – Implementeren klinisch redeneer model vanuit Nijmegen
- SCALE – Gebruik en hergebruik van elkaar materiaal
- PASTEL – Content Curation

Ervaringen van vernieuwers – Peter Bloemendaal (2/2)

Wat is het resultaat op korte en langere termijn, wat is goed gegaan, wat niet en waardoor?

- ICT en KRUL: Dynamische Patiënt Simulaties: 20 ICT, 25 KRUL totaal 165 DPS casussen Bij elkaar meer dan 200.000 keer gebruikt
- SCALE en PASTEL: MedischOnderwijs.nl: Ruim 100.000 gebruikers, 2.000 e-learning modules met zo'n 4.5 miljoen onderwijssessies totaal

Wat kun je zeggen over voorspellingen, verwachtingen en uiteindelijk resultaat?

- Het lukt niet altijd resultaten te delen buiten de partners in een project
- Gebruik <https://MedischOnderwijs.nl> is gestabiliseerd rond 400.000 onderwijssessies per jaar
- Het blijft lastig om hoger onderwijs aan te laten haken

Wat is de belangrijkste les/ervaring die je wilt delen met vernieuwers van nu?

- Versnelling van projecten
- Samenwerking - Zoek draagvlak
- Denk vooraf na over de periode na een project

Ervaringen van vernieuwers – Pierre Gorissen (1/2)

IXPERIUM CENTRE OF LEARN
EXPERTISE MET ICT

2015-

Leertechnologie
standaarden

2002-2009

Fontys

IMS GLOBAL
Learning Consortium

Quicksan QTI - 2006
Quality study of QTI for
The Digital University 2006
Pierre Gorissen
21 November 2006

Ervaringen van vernieuwers – Pierre Gorissen (2/2)

- Standaarden zijn noodzakelijk voor open internet / onderwijs
- Eenvoudige standaarden kunnen leiden tot grote innovaties
- Inhoudelijke leertechnologie standaarden zijn (bijna?) onmogelijk
- Mediabedrijven / leveranciers zijn (meestal) niet je vriend!

Ervaringen van vernieuwers – Marja Verstelle (1/3)

Vanuit welke context stond je in de onderwijsvernieuwing arena?

- Onderwijskundig adviseur, Universiteit Leiden en
- Hoofdredacteur SURF e-learning themasite

Aan welke onderwijsvernieuwingsambitie heb je binnen het SURF programma gewerkt?

- Opkomst social media

Waarom ging je de uitdaging aan om innovatie binnen je instelling te realiseren door samenwerking in het SURF programma?

- Dit nieuwe fenomeen onderzoeken en kennis daarover delen

Een greep uit artikelen van toen

[YouTube: interessante nieuwe trend of zoveelste buzzword? \(01/09/2006\)](#)

[Social bookmarking in het onderwijs: mogelijkheden en schaduwkanten \(03/04/2006\)](#)

[Social software: fascinerend maar niet zonder risico's \(01/02/2006\)](#)

[Folksonomy: metadatering door de massa \(11/07/2005\)](#)

[Open netwerken: lerenden kiezen zelf voor medespelers en instrumenten \(01/06/2005\)](#)

[Podcasting in het hoger onderwijs: nieuwe hype of echte aanwinst? \(02/05/2005\)](#)

[WikiWiki: Anarchie in het hoger onderwijs \(01/06/2004\)](#)

[Weblogs in het hoger onderwijs \(03/05/2004\)](#)

Ervaringen van vernieuwers – Marja Verstelle (3/3)

- Wat is het resultaat op korte en langere termijn, wat is goed gegaan, wat niet en waardoor?
- Wat kun je zeggen over voorspellingen, verwachtingen en uiteindelijk resultaat?
- Wat is de belangrijkste les/ervaring die je wilt delen met vernieuwers van nu?

- Van binnen uit: incrementele verandering.
- De grootste innovaties en transformaties vinden buiten het onderwijs plaats.
- Gebruik je verbeelding: Wat is het grootst mogelijke doemscenario? En wat zijn de best denkbare scenario's waar we aan willen werken?

De consument van nu

Stan van de Sanden (oud-LSVB)

Ervaring als consument van vernieuwing – Stan van de Sanden

Oude en huidige situatie (geframed)

Ervaring als consument van vernieuwing – Stan van de Sanden

Wat het kan zijn

Ervaring als consument van vernieuwing – Stan van de Sanden

Engels = beter

- Blended Learning
- Pressure cooker
- 21st century skills
- MOOC's
- Flipping the classroom

Digitaal = hip

Het resultaat?

'Proffessioneel'

Vloggen

Reflectie op vernieuwing, wat kun je ermee?

Conclusies en bevindingen:

- De resultaten van de projecten zijn vaak bemoedigend, maar nooit af
- Sommige projectresultaten zijn op grote schaal ingezet
- Het is inderdaad goed om uit te gaan van een doorgaand proces
- Legitimatie van vernieuwing op zich is niet nodig; er is wel visie en framework nodig
- Draagvlak voor implementatie omgeving is van groot belang: instelling, vakgenoten, studenten
- Samenwerking is een voorwaarde
- Relatie tussen onderwijsvernieuwing en het doel van onderwijs kan sterker

Vernieuwing vraagt veel en is complex:

- Organiseer de Forum-functie / Coördinatie / Visie / Standaarden / Afspraken / Regie

Vernieuwing geeft veel en moet ruimte krijgen:

- Optimism is an energy!

En wat denkt het publiek? Deel je reflecties!

Kun je iets met de ideeën over, deze reflectie op vernieuwing?

- Voorstellingsvermogen
 - Maakbaarheid
 - Verwachtingsmanagement
-
- **Heb je iets aan de gedeelde ervaringen?**
 - Alle stakeholders betrekken (onderwijskundig eigenaarschap)
 - wereld Zorg voor versnelling, draagvlak en plan voor na het vernieuwingsproject
 - Standaarden zijn zin essentieel, bedrijven zijn niet je vriend
 - Gebruik de kracht van verbeelding om nieuwe technologie te laten bijdragen aan een betere wereld
-
- **Wat voor jou de belangrijkste uitkomsten van wat 20 jaar geleden is ingezet?**
 - Het grootste succes?
 - De grootste teleurstelling?
 - Belangrijkste misvatting?

Trends en innovatie, een continu gevecht 😊

The best way to predict a future is to make it.

(Richard Katz, former president Educause)

Resultaten van vernieuwing in het verleden zijn geen garantie voor resultaten van vernieuwing in de toekomst.

(Bas Cordewener en Tom Dousma, former SURF Onderwijs managers)